

Handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter

Regeringskansliet

Innehåll

Handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter	5
1. Statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna	9
2. Företags ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna	13
3. Möjlighet att få sin sak prövad	15
Uppföljning	19
Bilaga: Vidtagna åtgärder	20
Bilaga: Planerade åtgärder	26
Bilaga: Länkar	30

Förord

Företagande och respekt för mänskliga rättigheter går hand i hand och bör vara en del av en aktiv politik för hållbart företagande. Hållbart företagande spelar därför en viktig roll i såväl handelspolitiken som exportfrämjandet.

Vi utvecklar nu en mer ambitiös politik för hållbart företagande samtidigt som vi tar fram en exportstrategi för att stärka svenska företags export- och internationaliseringsmöjligheter på viktiga tillväxtmarknader runt om i världen. Exportstrategin ska bidra till att Sverige ska ha EU:s lägsta arbetslöshet till år 2020.

I juni 2011 antog FN:s råd för mänskliga rättigheter vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter som utarbetats av professor John Ruggie. Regeringen välkomnar att det därmed finns en global standard för att främja respekten för mänskliga rättigheter i företagandet. Det är ett första viktigt steg som alla aktörer har ett ansvar att bygga vidare på. Det gäller stater, företag, investerare, fackföreningar, civilsamhället och andra berörda intresseorganisationer.

Detta dokument utgör Sveriges nationella handlingsplan för att genomföra FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Syftet är att försöka stödja de svenska företagen att omvandla FN:s principer till konkret handling. Planen skickar ett tydligt budskap om regeringens förväntningar på modernt företagande: Framtidens framgångsrika och konkurrenskraftiga företag är de som gör mänskliga rättigheter och hållbart

företagande till en del av sin kärnverksamhet. Det är något som konsumenter, investerare och andra intressenter förväntar sig.

Många svenska företag arbetar aktivt med hållbarhet, inklusive respekt för mänskliga rättigheter, i sin verksamhet i linje med FN:s vägledande principer. Det finns många exempel på hur de bidrar positivt till en mer hållbar samhällsutveckling. Regeringen vill uppmuntra och uppmåna alla svenska företag att ha de internationella riktlinjerna som utgångspunkt i sin verksamhet och agera föredömligt, både hemma och i utlandet.

Regeringen kommer att verka för att stödja företagen i detta arbete. Dessutom kommer vi uppmåna andra länder att också anta nationella handlingsplaner så att respekten för mänskliga rättigheter och ett hållbart företagande kan stärkas runt om i världen. Vi har alla att vinna på en hållbar tillväxt.

Stockholm, augusti 2015

Mikael Damberg,
Närings- och innovationsminister

Handlingsplan för företagande och männsliga rättigheter

De tre pelarna i FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

- 1 Statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna
- 2 Företags ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna, vilket innebär att deras verksamhet inte ska bidra till kränkningar av mänskliga rättigheter och att företagen ska agera för att förhindra sådana
- 3 Möjlighet att få sin sak prövad om rättigheterna inte respekteras

Regeringen anser att företagande och respekt för de mänskliga rättigheterna går hand i hand och ska vara en del av en aktiv politik för hållbart företagande. Regeringen har därför tagit fram en nationell handlingsplan för företagande och mänskliga rättigheter. I juni 2011 antog FN:s råd för mänskliga rättigheter vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter: UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

Den nationella handlingsplanen syftar till att omsätta FN:s vägledande principer i praktisk handling på nationell nivå. Planen är ett svar på EU-kommissionens uppmaning till medlemsstaterna att ta fram nationella handlingsplaner. Hittills har Storbritannien, Nederländerna, Danmark, Finland och Litauen utarbetat nationella handlingsplaner.

Det tycks finnas en ökad insikt hos företagen om att de har ett ansvar att respektera mänskliga rättigheter och att det kan vara värdeskapande och därmed gynnsamt för verksamhetens konkurrenskraft. Det är regeringens

ambition att bistå företagen i det arbetet.

En tydlig svensk profil på detta område kan även bidra på ett positivt sätt till varumärket Sverige. De vägledande principerna är även grundläggande för styrningen av bolag med statligt ägande.

Handlingsplanen är också en viktig del i regeringens höjda ambitionsnivå bl.a. på utrikes-handelsområdet genom Exportstrategin, och på området hållbart företagande. Likaså är den en viktig del i regeringens nystart av politiken för global utveckling (PGU) och i arbetet med att bidra till nya globala hållbarhetsmål post-2015 (SDG).

Handlingsplanen har utarbetats i Regeringskansliet och i samråd med olika intressenter på området. Ett utkast har gjorts offentligt på Regeringskansliets hemsida för kommentarer från allmänheten. Utkastet har också varit föremål för fyra offentliga konsultationsmöten där över 100 olika företag, myndigheter, fackföreningar, enskilda organisationer och andra intressenter deltog.¹

¹ Konsultationsmöten har hållits i Stockholm den 5 och 23 mars, Göteborg den 12 mars och Malmö den 16 mars 2015.

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

I juli 2005 utsåg FN:s generalsekreterare professor John Ruggie till sin särskilda representant för frågor om företagande och mänskliga rättigheter. Ruggie presenterade 2008 sitt ramverk ”Protect, Respect, Remedy” och i juni 2011 antogs FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Grundpelarna för de vägledande principerna är:

1. Statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna,
2. Företags ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna, vilket innebär att deras verksamhet inte ska bidra till kränkningar av mänskliga rättigheter och att företagen ska agera för att förhindra sådana,
3. Möjlighet att få sin sak prövad om rättigheterna inte respekteras.

Den nationella handlingsplanen är uppdelad efter de tre grundpelarna i FN:s vägledande principer och avslutas med genomförda och planerade åtgärder.

De vägledande principerna skapar inga nya folkrättsliga förpliktelser. De gäller för alla stater och för alla företag och utgörs av icke-juridiskt bindande riktlinjer. Även om vissa av principerna riktar sig till företagen innebär de inte att någon del av statens ansvar för att säkerställa respekten för de mänskliga rättigheterna flyttas över på företagen. Däremot förklarar de vägledande principerna betydelsen av existerande åtaganden för stater och vad dessa kan betyda för företag samt sätter dessa i ett sammanhang. Handel och hållbart företagande kan också bidra till att påverka människorättssituationen i andra länder, t.ex. där det finns brister i respekten för demokrati och mänskliga rättigheter.

Företagens ansvar gäller i Sverige och i utlandet och oberoende av staters förmåga eller vilja att fullgöra sina egna skyldigheter i fråga om mänskliga rättigheter. Företagens arbete måste anpassas efter verksamhetens förutsättningar och effekt på de mänskliga rättigheterna.

① Statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna

Ansvar för att skydda de mänskliga rättigheterna vilar på staterna. Stater har skyldigheten att respektera folkrättsliga åtaganden, däribland åtaganden om de mänskliga rättigheterna. Dessa reglerar relationen mellan staten och individen. Skyldigheten att skydda är en norm för hur stater förväntas uppträda. Det är i första hand varje lands regering som har skyldighet att säkerställa att respekten för de mänskliga rättigheterna upprätthålls, i praktiken genom ett fungerande rättsväsende, effektiv lagstiftning, reglering, utbildning, socialt stöd och andra åtgärder. Hela den offentliga förvaltningen liksom domstolarna har ett ansvar för att de mänskliga rättigheterna respekteras. Staten har även ett ansvar att se till att befolkningen skyddas mot övergrepp av icke-statliga aktörer, inklusive terrorister, dödspatruller och personer inom organiserad brottslighet. Stater bör också vara tydliga med att de förväntar sig att alla företag som är etablerade inom det egna territoriet och/eller den egna jurisdiktionen respekterar de mänskliga rättigheterna i all verksamhet.

Nedan följer en beskrivning av hur de mänskliga rättigheterna skyddas i Sverige.

Statens roll för att skydda de mänskliga rättigheterna

Regeringens mål är att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna i Sverige. Med detta avses att de mänskliga rättigheterna, såsom de uttrycks genom Sveriges internationella åtaganden, inte får kränkas. Den svenska rättsordningen ska stå i överensstämmelse med de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter som Sverige har anslutit sig till, och konventionsåtagandena ska beaktas vid tillämpningen av svensk rätt inom hela den offentliga verksamheten, såväl inom stat som inom kommuner och landsting.

Sverige har en lång tradition av kommunal självstyrelse, vilket innebär att landsting och kommuner är fria att fatta egna beslut inom de ramar som fastställts av riksdag och regering. Landsting och kommuner ansvarar bland annat för hälso- och sjukvård och frågor som

rör social välfärd, grund- och gymnasieskola, förskola och äldreomsorg. Därigenom spelar, förutom staten, kommuner och landsting en viktig roll i att skydda och främja de mänskliga rättigheterna i Sverige.

Staten som ägare verkar för att bolag med statligt ägande ska agera föredömligt inom området hållbart företagande och i övrigt agera på ett sätt så att de åtnjuter offentligt förtroende, vilket bland annat innebär att arbeta för efterlevnad av internationella riktlinjer som FN:s vägledande principer.

Sverige har tillträtt flera av de internationella organisationernas konventioner om mänskliga rättigheter, t.ex. konventioner inom FN, Europarådet och ILO. Sverige är därför skyldigt att med regelbundna intervaller rapportera om genomförandet av konventionsbestämmelserna. Sverige har vid två tillfällen granskats av den universella granskningsmekanismen under FN:s råd för mänskliga rättigheter (2010 och 2015).

Svensk lagstiftning till skydd för de mänskliga rättigheterna

I svensk lagstiftning skyddas de mänskliga rättigheterna främst genom grundlagsregleringen i regeringsformen, tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Individens grundläggande fri- och rättigheter uttrycks även i andra lagar. Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har i sin helhet inkorporerats i svensk rätt och gäller därmed som svensk lag. Vid tillämpning av EU-rätten är Sverige också skyldigt att följa EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. De bestämmelser som finns i svensk rätt om individens grundläggande fri- och rättigheter riktar sig i första hand till den offentliga verksamheten inom stat, kommun och landsting.

Genom annan lagstiftning, exempelvis civilrättslig lagstiftning om rättigheter i arbetslivet och om diskriminering samt straffrättslig lagstiftning, eftersträvar staten att säkerställa att den enskildes mänskliga rättigheter respekteras även av tredje part, inklusive av företag.

Karaktäristiskt för den svenska arbetsmarknaden och den svenska modellen är att förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare till stor del styrs av kollektivavtal. I dessa avtal finns ofta regler som kompletterar och ersätter vad som gäller enligt lag. Den viktigaste lagen inom den individuella arbetsrätten är lagen (1982:80) om anställningsskydd, även kallad anställningsskyddslagen eller LAS. I anställningsskyddslagen regleras hur anställningar får ingås och avslutas. Där finns bland annat bestämmelserna om att tillsvidareanställning ska vara huvudregel men att anställning för viss tid kan överenskommas i vissa fall. I lagen finns också regler om att det krävs saklig grund för att avsluta en tillsvidareanställning.

Inom den kollektiva arbetsrätten är lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, även kallad medbestämmandelagen eller MBL, den centrala lagen. Här regleras bland annat arbetstagarorganisationernas rätt till förhandling inför vissa beslut arbetsgivaren ska fatta, till exempel vid viktigare förändringar av verksamheten. Förtroendemannalagen, eller lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen, är också en del av den kollektiva arbetsrätten. Förtroendemannalagen innehåller bland annat regler om fackliga förtroendemäns ställning och om rätten att bedriva facklig verksamhet på enskilda arbetsplatser.

Diskrimineringslagen (2008:567) har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Lagen gäller bland annat arbetslivet i vid mening, utbildningsverksamhet, arbetsmarknadspolitisk verksamhet och arbetsförmedling utan offentligt uppdrag, start eller bedrivande av näringsverksamhet, tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder, anordnande av en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning samt hälso- och sjukvård och socialtjänsten.

I många fall löses tvisten som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare i Arbetsdomstolen som är en specialdomstol för arbetsrättsliga tvister. I lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister finns särskilda regler för arbetsrättsliga tvister.

Straffrättsliga bestämmelser till skydd för de mänskliga rättigheterna

Sverige har en rad straffrättsliga bestämmelser som innebär ett skydd för mänskliga rättigheter, oavsett i vilket sammanhang eventuella brott begås, det vill säga även om de begås inom ramen för företagande. Genom straffbestämmelser genomför Sverige också internationella åtaganden i här relevanta avseenden. Som exempel kan följande nämnas:

- Skydd för liv och hälsa, genom straffansvar för bland annat mord, misshandel, vållande till annans död och arbetsmiljöbrott (3 kap. brottsbalken).
- Skydd för frihet och frid, genom straffansvar för människohandel, vilket bl.a. innefattar gärningar i syfte att exploatera arbetskraft, liksom andra bestämmelser till skydd mot tvång eller frihetsberövande. Skydd finns även mot bland annat ofredande, kränkande fotografering, brytande av post- eller telehemlighet, olovlig avlyssning och dataintrång (4 kap. brottsbalken).
- Skydd för egendom, mot korruption m.m. genom straffansvar för bl.a. stöld, rån, bedrägeri, utpressning, häleri, mutbrott, oredlighet mot borgenärer och skadegörelse (8–12 kap. brottsbalken).
- Bestämmelser om allmänfarliga brott skyddar också ovan nämnda intressen genom straffansvar för till exempel mordbrand (13 kap. brottsbalken).
- Kriminaliseringen av internationella brott utgör även ett skydd för liv, hälsa och egendom. Från och med den 1 juli 2014 gäller lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser.
- Straffansvar enligt lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, lagen (2003:148) om straff för terroristbrott och lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott utgör också ett skydd i sammanhanget.
- Domsrätten enligt svensk rätt är vidsträckt och svenska domstolar kan därför i många fall döma i mål om brott som har begåtts utomlands. Normalt krävs för detta att gärningsmannen har viss anknytning till Sverige, liksom att gärningen inte är fri från ansvar enligt lagen på orten där gärningen begåtts. Sådana begränsningar gäller dock inte för de allvarligaste brotten, det vill säga vissa särskilt angivna brott, bland annat brotten i lagen om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, samt i övrigt samtliga brott med ett minimistraff om fängelse i fyra år, exempelvis synnerligen grov misshandel (2 kap. brottsbalken).
- Företagsbot innebär ett ansvar för bland annat företag. Även om det enbart är fysiska personer som kan dömas för brott, kan en näringsidkare (t.ex. en juridisk person) åläggas företagsbot för brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamhet. (36 kap. brottsbalken).

Regeringen kommer att på olika sätt som anges i denna handlingsplan stödja företagen i deras arbete att respektera mänskliga rättigheter i sin verksamhet.

② Företags ansvar att respektera de mänskliga rättigheterna

Regeringens tydliga förväntan är att företag som är verksamma i Sverige eller i utlandet ska respektera de mänskliga rättigheterna i all sin verksamhet. Detta innebär att företagets verksamhet inte ska orsaka, bidra eller vara kopplade till kränkningar av mänskliga rättigheter, inte minst när det gäller konflikt-drabbade områden, och att de ska agera för att förhindra sådana kränkningar. Likaså bör de åtgärda en negativ påverkan på mänskliga rättigheter som de är inblandade i. Många företag är redan i dag medvetna om risken att genom sin affärsverksamhet bidra till kränkningar av mänskliga rättigheter och arbetar aktivt med att hantera dessa risker.

Internationellt accepterade instrument ger företag vägledning i arbetet med att respektera mänskliga rättigheter.² FN:s vägledande principer fokuserar på företag och mänskliga rättigheter. FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella företag och Children's Rights and Business Principles tar ett bredare grepp och behandlar inte enbart mänskliga rättigheter utan även andra frågor som t.ex. miljö, arbetsvillkor och antikorrupcion.

För ett företags anställda är mänskliga rättigheter i arbetslivet av särskild stor vikt. Rätten att delta i kollektiva förhandlingar och rätten att bilda eller ansluta sig till fria fackföreningar är exempel på sådana rättigheter. Särskilda åtgärder bör vidtas för att identifiera och förhindra anti-fackliga policyer eller åtgärder. Detta gäller såväl i Sverige som utomlands. I vissa länder kan det vara svårt för anställda att hävda sina mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Regeringen uppmuntrar företagen att föra en dialog kring dessa frågor med intressenter, fackliga organisationer och organisationer i det civila samhället för att identifiera problem och arbeta konstruktivt för att finna gemensamma lösningar. Det är av särskild vikt att försäkra sig om att dialogen förs med fria fackföreningar. Investerare och konsumenter är viktiga intressenter som kan ifrågasätta, förstärka och belöna företagets arbete. Media har en fri roll som granskare och kan höja medvetandenivån om företagets påverkan på samhället.

Förutsättningarna för företagets arbete för att respektera mänskliga rättigheter varierar beroende på storlek, i vilka länder och regioner bolaget är verksamt i och inom vilka branscher, men den gemensamma målsättningen är att förhindra att företagets verksamhet leder till kränkningar av de mänskliga rättigheterna, även exploatering av barn. UNICEF har tillsammans med Rädda Barnen och FN:s Global Compact tagit fram Children's Rights and Business Principles som ger vägledning till företagets arbete. Företagen bör också bidra till att kvinnors rättigheter försvaras och stärks, bland annat genom tillgång till arbetsmarknad och genom att motverka diskriminering i alla dess former. Företag står inför olika möjligheter och utmaningar. Företagens arbete med mänskliga rättigheter behöver därför anpassas efter tillfälle och situation. I vissa fall kan det handla om att justera befintliga processer och system och i andra fall bygga upp helt nya system för uppföljning och styrning.

² De mest centrala internationellt erkända mänskliga rättigheterna som är relevanta i sammanhanget består av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt de åtta mest centrala ILO-konventionerna, de s.k. kärnkönventionerna. Beroende på omständigheterna kan företagen behöva överväga ytterligare normer.

Företagens arbete för mänskliga rättigheter förväntas i linje med FN:s vägledande principer innefatta följande huvudpunkter:

Policy:

- Efterlevnad av all tillämplig lagstiftning och respekt för mänskliga rättigheter varhelst de verkar
- Policyförklaring godkänd på högsta nivå om att respektera internationellt erkända mänskliga rättigheter, inklusive ILO:s kärnkonventioner, i företagets verksamhet
- Fastställa en tydlig värdegrund som utgångspunkt för företagets arbete med mänskliga rättigheter, vilken bör genomsyra företagets affärskultur och relation till omvärlden och göras offentlig
- Tydligt visa företagsledningens medverkan, engagemang och ansvar för att respektera mänskliga rättigheter i hela företagets organisation i Sverige och utomlands
- Ha en strukturerad, meningsfull och återkommande dialog med företagets anställda och fackliga organisationer, liksom med företagets viktigaste intressenter i samhället
- Samarbeta och samråda med andra relevanta företag och organisationer kring gemensamma utmaningar kring mänskliga rättigheter
- Arbeta strategiskt, fastställa mål och följa upp det egna arbetet för att säkerställa att det är effektivt

Rapportering:³

- Vara transparent, det vill säga rapportera och kommunicera kring företagets risker och möjligheter samt påverkan på samhället, såväl positiv som negativ
- Införa riktlinjer för hur personer inom företaget kan slå larm internt om missförhållanden
- Process för att göra det möjligt att gottgöra en negativ påverkan

Process:

- Kartlägga och ha kontroll på riskerna i värdekedjan (när det gäller anställda, affärspartners, underleverantörer, distributions- och kundled) samt göra en bedömning av var ansvaret ligger för riskerna och vad företaget kan påverka i positiv riktning
- Ha en integrerad och pågående process i företaget för att identifiera, förhindra och hantera risker avseende kränkningar av mänskliga rättigheter och möjligheter utifrån verksamhetens storlek, karaktär och sammanhang, så kallad due diligence (konsekvensanalys)

³ I februari 2015 lanserades de första utförliga riktlinjerna för hur företag kan rapportera om mänskliga rättigheter i linje med UNGP: "UN Guiding Principles Reporting Framework". Fem företag i världen är s.k. "early adopters" av denna vägledning: Ericsson, H&M, Nestlé, Newmont och Unilever.

③ Möjlighet att få sin sak prövad

Statens rättsmedel

Enligt FN:s vägledande principer har stater en skyldighet att tillförsäkra effektiva rättsmedel i händelse av att företag har brutit mot de mänskliga rättigheterna. Det innebär såväl juridiska som icke-juridiska mekanismer. De rättsmedel som finns i det svenska rättssystemet är i linje med de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter som Sverige anslutit sig till. Det finns tre typer av domstolar i Sverige:

- de allmänna domstolarna som består av tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen,
- de allmänna förvaltningsdomstolarna, det vill säga förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen,
- specialdomstolarna som avgör tvister inom olika specialområden, till exempel Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen.

Regeringen och Domstolsverket arbetar kontinuerligt för att verksamheten vid domstolarna ska bedrivas med hög kvalitet och vara effektiv samt för att målbalanser och omloppstider ska hållas på en rimlig nivå. Arbetet har under senare år varit inriktat bland annat på skapandet av ändamålsenliga rättegångsregler, en långsiktigt hållbar domstolsorganisation och effektivare arbetsformer.

De olika ombudsmännen granskar att de mänskliga rättigheterna följs. Var och en som anser sig själv eller någon annan ha blivit felaktigt eller orättvist behandlad av en myndig-

het eller tjänsteman vid en myndighet inom den statliga eller kommunala sektorn kan klaga till justitieombudsmannen (JO), eller Riksdagens ombudsmän som är det officiella namnet.

JO utövar tillsyn över tillämpningen av lagar och andra föreskrifter i offentlig verksamhet. Enligt JO:s instruktion omfattar tillsynen även ”annan som innehar tjänst eller uppdrag, varmed följer myndighetsutövning, såvitt avser denna hans verksamhet” samt ”tjänstemän och uppdragstagare i statliga affärsverk, när de för verkens räkning fullgör uppdrag i sådana aktiebolag där staten genom verken utövar ett bestämmande inflytande”.

Vissa tillsynsfunktioner utövas även av justiekanslern (JK), som utses av regeringen. JK kan till exempel ta emot klagomål och reglera skadeståndsanspråk riktade mot staten.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som utövar tillsyn över att diskrimineringslagen följs. Ombudsmannen ska i första hand försöka få dem som omfattas av lagen att frivilligt följa den. DO får dock även föra talan i domstol för en enskild som medger det. Den som bryter mot diskrimineringslagen kan bli skyldig att betala diskrimineringsersättning till den som diskriminerats.

Barnombudsmannen (BO) är en statlig myndighet med uppdrag att företräda barns och ungas rättigheter och intressen utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen. Myndigheten bevakar hur barnkonventionen följs i samhället och driver på

Att ge gottgörelse betyder att korrigera ett misstag, i detta sammanhang avseende en negativ påverkan på någons mänskliga rättigheter. Det är oftast enklare att gottgöra en negativ inverkan om det finns effektiva klagomåls-mekanismer i företaget där den drabbade kan ta kontakt så att en dialog kan upprättas.

genomförandet i kommuner, landsting, regioner och myndigheter. Den ska uppmärksamma brister i tillämpningen av barnkonventionen och föreslå förändringar i lagar och förordningar. Varje år lämnar Barnombudsmannen en rapport till regeringen. Den innehåller analyser och rekommendationer till förbättringar för barn och unga. Ombudsmannen övervakar inte andra myndigheter och kan inte, enligt lag, ingripa i enskilda fall.

Vidare ger OECD:s riktlinjer för multinationella företag en möjlighet att få sin sak heard genom de nationella kontaktpunkterna (NKP). Alla länder som är anslutna till riktlinjerna är skyldiga att upprätta en egen NKP för att stödja och främja riktlinjerna. Den svenska NKP:n är en trepartssamverkan mellan staten, näringslivet och arbetstagarorganisationer. Staten representeras av flera departement i Regeringskansliet och Utrikesdepartementet är sammankallande. Näringslivet representeras av Svenskt Näringsliv och Svensk Handel, arbetstagarorganisationerna av LO, Saco, TCO, Unionen och IF Metall. Eftersom riktlinjerna är frivilliga har NKP:n inga sanktionsmöjligheter. Kontaktpunktens huvuduppgift är att främja att företagen följer riktlinjerna och att medverka till att lösa problem i enskilda fall, genom dialog och diskussioner.

Företagens egna mekanismer för gottgörelse

Företag har enligt FN:s vägledande principer ett ansvar att se till att deras verksamhet inte ska kränka någons mänskliga rättigheter och om företaget har orsakat eller bidragit eller

varit kopplad till detta, försöka hitta ett sätt att gottgöra situationen för den drabbade. Sådan gottgörelse kan innebära att be om ursäkt, ge ekonomisk eller icke-ekonomisk ersättning eller något annat som den drabbade och företaget kommer överens om. Situationen är mer komplex om företaget inte har bidragit till någon negativ påverkan, men påverkan är direkt kopplad till dess verksamhet. I sådana fall, och om företaget har tillräckligt inflytande för att kunna hantera den negativa påverkan, bör företaget använda sitt inflytande.

Någon färdig modell för hur ett företag bäst organiserar sin egen mekanism för klagomål och gottgörelse finns inte. Varje företag måste själv bedöma vad som är lämpligt utifrån sina specifika förutsättningar. Några riktmärken är:

- Öppenhet – möjliggör en dialog med de som påverkas av företagets agerande
- Förhandlingar och överläggningar med arbetstagarrepresentanter – utgör ofta en god grund för effektiva åtgärder i fall som rör anställda
- Riktlinjer för hur personer inom ett företag kan slå larm internt om missförhållanden, hur larm ska följas upp och hur personer som slår larm ska skyddas
- System för hantering av klagomål där personer utanför företaget, som känner att de, eller andra, har påverkats eller kommer att påverkas negativt av företaget, på ett säkert och anonymt sätt kan göra företaget uppmärksam på problem

Uppföljning

Denna handlingsplan markerar början på Sveriges arbete för att genomföra FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Vår förhoppning är att den också ska bidra till ett ökat intresse från andra länder och få fler företag att fullfölja principerna, men också utveckla nya idéer och praxis på området. Genomförandet av denna handlingsplan, inklusive de föreslagna åtgärderna, bör följas upp 2017.

Bilaga: Vidtagna åtgärder

Den svenska regeringen antog 2013 en plattform för svenskt agerande för hållbart företagande. Frågan om företagande och mänskliga rättigheter har de senast åren rönt uppmärksamhet. Nedan följer exempel på åtgärder som redan har vidtagits i linje med denna politik:

Reglering och lagstiftning

- Utredningen om skyddet för arbetstagare som slår larm om olika former av missförhållanden, oegentligheter eller brott överlämnade sitt betänkande (SOU 2014:31) den 20 maj 2014. Utredningen föreslår en ny arbetsrättslig lag som stärker skyddet för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden i arbetsgivarens verksamhet. Lagen ger rätt till skadestånd för arbetstagare som drabbas av repressalier på grund av sådana larm. Utredningens förslag har remitterats.
- I syfte att förbättra skyddet för arbetstagare har ändringar föreslagits i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen där sanktionsavgifter i stor utsträckning ska ersätta straffsanktioner för att åstadkomma ett effektivare sanktions-system.
- År 2014 antogs propositionen Åtgärder för att hantera stora brottmål och inställda förhandlingar (prop. 2013/14:170) av riksdagen. I propositionen föreslogs att parternas inflytande och medverkan ska ökas i processen för att anklagelser om brott ska kunna prövas inom rimlig tid och med hög kvalitet.
- I FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter påpekas att kostnaderna för att öppna en process ibland är ett hinder för möjligheten att få sin sak prövad. De svenska domstolsavgifterna är, även efter ändring enligt förordning (1987:452), i ett europeiskt perspektiv låga.

Staten som aktör

- Sverige har publicerat en svensk översättning av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och en översättning av OECD:s riktlinjer för multinationella företag på regeringens webbplats.
- Sverige arbetar via den nationella kontaktpunkten (NKP) för OECD:s riktlinjer för multinationella företag liksom via offentlig diplomati för att sprida information och kunskap om hållbart företagande. Sedan 2012 har den nationella kontaktpunkten hanterat fyra anmälningar. Nationella kontaktpunktens huvuduppgifter är att hantera anmälningar och att främja och informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag.
- Sverige har slutit samförståndsavtal (MoU) med vissa länder om ett strukturerat samarbete kring hållbart företagande. Ett exempel är två avtal som finns mellan Sverige och Kina, inklusive en handlingsplan för 2010–2015, där ett särskilt center för hållbart företagande (CSR-center) har knutits till Sveriges ambassad i Peking. Centret genomför bland annat utbildningsinsatser med kinesiska deltagare. Ett samförståndsavtal om hållbart företagande mellan Chile och Sverige undertecknades 2012. Förutsättningarna för liknande avtal med andra länder undersöks.

- Sverige har verkat för att inkludera referenser till hållbart företagande i kapitlen om hållbarhet i EU:s bilaterala och regionala handelsavtal, investeringsavtal samt partnerskaps- och samarbetsavtal.
- Efter stöd av Sverige och andra länder beslutade Världsbankens styrelse 2011 att föra in att hänsyn ska tas till FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter i det regelverk för sociala och miljörelaterade standarder banken har för lån till företag genom sitt privatsektororgan Internationella finansieringsbolaget IFC (International Finance Corporation).
- Företags agerande i relation till väpnade konflikter är i hög grad relevant för respekten för de mänskliga rättigheterna. Sverige har föreslagit en skärpning av utkastet till förordning om ansvarsfull handel med mineraler från konfliktområden som nu diskuteras i EU. Med andra ord anser vi att det ska vara obligatoriskt för importörer från särskilt problematiska länder att certifiera sig. Sverige genomför informationsinsatser kring frågan och stöder OECD:s arbete med riktlinjer för hur företagen ska identifiera risker i leverantörskedjan och undvika handel med konfliktmineraler (OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict Affected and High-Risk Areas).
- Korruption är ett globalt problem och kan ofta vara ett betydande element i kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det internationella samarbetet för att bekämpa korruption har intensifierats och flera viktiga överenskommelser har ingåtts, bland annat FN-konventionen mot korruption, OECD-konventionen om bekämpande av mutor av utländska tjänstemän i internationella affärstransaktioner och två Europarådskonventioner. Sverige fäster stor vikt vid det internationella samarbetet mot korruption och verkar aktivt för att genomföra och sprida konventionernas innehåll till berörda parter. År 2010 tog Sverige över ordförandeskapet i styrgruppen för anti-korruptionsportalen, och har utvecklat portalen bland annat i samarbete med EU-kommissionen så att portalen sedan årsskiftet 2013/2014 täcker cirka 100 länder. Informationen som främst riktas till företag finns på engelska, tyska, ryska, kinesiska och arabiska. Sverige lämnar stöd till Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) som arbetar för att motverka korruption inom gruvindustrin.
- Internetfrihet och personlig integritet är en av de stora globala framtidsfrågorna. Grundläggande för Sverige är att de mänskliga rättigheter som gäller off-line också ska gälla online. Sverige har tagit initiativ till att stärka dialogen med företagen om internetfrihet. På svenskt initiativ inkluderar numera OECD:s riktlinjer för multinationella företag en uppmaning till företag att stödja de mänskliga rättigheterna på internet. Vidare har Sverige, tillsammans med en grupp av länder, lagt fram resolutioner 2012 och 2014 om friheten på nätet i FN:s råd för mänskliga rättigheter. Resolutionerna antogs enhälligt. De av Sverige arrangerade Stockholm Internet Forum 2012, 2013 och 2014 har helt fokuserat på internetfrihetsfrågor.
- Sverige stöder den globala kunskapsspridningen och genomförandet av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter genom finansiella bidrag till flera tongivande organisationer i det civila samhället. Till exempel har sådant stöd getts till SHIFT, Institute for Human Rights and Business, Business and Human Rights Resource Centre och FN:s arbetsgrupp för företag och mänskliga rättigheter. Vidare ger

Sverige finansiellt stöd till FN:s Global Compact och har varit aktivt i arbetet med den senaste revideringen av OECD:s riktlinjer för multinationella företag.

- Flera seminarier som har behandlat frågan om företag och mänskliga rättigheter har genomförts. Exempelvis genomfördes 2013 en nationell konferens, inom ramen för arbetet med Sveriges politik för global utveckling (PGU), där företag och mänskliga rättigheter var ett av tre huvudteman. Samma år arrangerades även en konferens om hållbart företagande (CSR) i Stockholm. Ett av fokusområdena var företagande och mänskliga rättigheter. Dialogmöten har även hållits under 2013 med företag och det civila samhällets organisationer gällande arbets- och säkerhetsvillkor i den bangladeshiska textilsektorn. I januari 2015 genomfördes ett seminarium med fokus på arbetsrätt och fackliga relationer vid ambassaden i Bangkok i samarbete med fackföreningar och företag. Under våren 2015 har ambassaderna i Argentina och Chile arrangerat seminarier om hållbarhet inom vinproduktionen.
- Under 2013 och 2014 har CSR-aktiviteter bland annat genomförts i Colombia, Kina, Egypten, Zambia, Förenade Arabemiraten, Saudiarabien, Serbien, Sydkorea och Tjeckien där frågor om företag och mänskliga rättigheter getts stort utrymme. Detta arbete leds av Sveriges ambassadör för hållbart företagande.

Staten som bolagsägare

- Bolag med statligt ägande ska enligt statens ägarpolicy agera föredömligt, vilket bland annat innebär att bolagen ska arbeta för efterlevnad av internationella riktlinjer som FN:s Global Compact, FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt OECD:s riktlinjer för multinationella företag samt agera transparent och rapportera enligt GRI (Global Reporting Initiative). Bolag med statligt ägande ska även identifiera relevanta områden inom hållbart företagande i sin affärsstrategi och i styrelsen fastställa strategiska hållbarhetsmål. Ägarpolicyen tillämpas i majoritetsägda bolag, i övriga bolag där staten är delägare verkar staten i dialog med övriga ägare för att ägarpolicyen ska tillämpas.
- Regeringen har genomfört seminarier för styrelseordföranden och VD:ar i samtliga bolag med statligt ägande kring regeringens förväntningar avseende bolagens arbete med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. En studie genomfördes 2013 om de internationella riktlinjerna från FN och OECD i syfte att underlätta bolagens tillämpning av statens ägarpolicy.
- Ett nätverk för hållbart företagande finns etablerat för att diskutera relevanta frågor kopplat till hållbart företagande samt för att utbyta kunskap och erfarenheter mellan bolagen. Vid en av nätverksträffarna behandlades de internationella riktlinjer som bolagen ska arbeta för att efterleva. Bolagsförvaltningen på Regeringskansliet har också genomfört en workshop om FN:s riktlinjer för företag och mänskliga rättigheter för bolagen.
- En bolagsanalys som belyser relevanta områden inom hållbart företagande, inklusive mänskliga rättigheter, har utvecklats för bolag med statligt ägande av bolagsförvaltningsorganisationen på Regeringskansliet. Analysen ökar ägarens kunskaper kring bolagens risker och möjligheter samt hur dessa hanteras. Resultatet av analysen integreras i ägarstyrningen och beaktas i ägardialogen, i uppföljningen av bolagets utveckling samt vid rekrytering och nominering av styrelseledamöter.

- Swedfund International AB (Swedfund) och AB Svensk Exportkredit (SEK) ska, i likhet med övriga bolag med statligt ägande följa statens ägarpolicy för hållbart företagande enligt beskrivningen ovan. Swedfund och SEK har dessutom av riksdagen särskilt beslutade samhällsuppdrag. Swedfund ska se till att dess investeringar sker i enlighet med internationella normer och principer för hållbart företagande och inom sunda och tydliga bolagsstrukturer som inte bidrar till skatteundandragande, penningtvätt eller finansiering av terrorism. SEK ska i sina kreditbedömningar ta hänsyn till förhållanden som miljö, korruption, mänskliga rättigheter och arbetsvillkor.

Myndigheternas agerande

- Exportkreditnämnden (EKN) har i sitt regleringsbrev instruerats att i sin verksamhet löpande vidareutveckla arbetet med frågor som rör mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, miljö, korruption och frihet på nätet med utgångspunkt från OECD:s rekommendationer på dessa områden ("Common Approaches" respektive "Bribery and Officially Supported Export Credits"). Vidare har EKN uppdragits att säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med samt att information getts om OECD:s riktlinjer för multinationella företag, principerna i FN:s Global Compact samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

OECD:s rekommendation "Common Approaches" föreskriver en metod som EKN och dess motsvarigheter i OECD-länderna ska följa i sin granskning av konsekvenser avseende miljö och mänskliga rättigheter av projekt inom särskilt känsliga sektorer till vilka man garanterar svenska företags leveranser.

Utöver de projekt och sektorer som täcks av OECD:s rekommendation "Common

Approaches" har EKN krav och processer på plats för att genomföra konsekvensanalys (due diligence) med avseende på miljö och mänskliga rättigheter i alla andra affärer. EKN gör även landriskanalyser för olika länder (www.ekn.se). Konsekvensanalysen och en eventuellt fördjupad granskning tar avstamp i hur allvarlig påverkan en affär eventuellt har och är oavhängig affärens storlek.

- Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) ska beakta FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, principerna i FN:s Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Likaså att aktivt informera och stimulera företagen i arbetet med hållbart företagande enligt vedertagna globala riktlinjer.
- Sida har utvecklat former för samverkan med privat sektor i syfte att mobilisera ytterligare resurser för utveckling. Ansvarsfullt företagande är en förutsättning för samverkan. Ett verktyg för konsekvensanalyser (due diligence) har utarbetats baserat på FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, OECD:s riktlinjer för multinationella företag och principerna i FN:s Global Compact för att granska och underlätta dialog med potentiella partner kring företagande och mänskliga rättigheter. Genom bl.a. företagssamarbeten för att minska fattigdom arbetar Sida aktivt med näringslivet kring mänskliga rättigheter. Detta är även utgångspunkten för diskussioner och aktiviteter inom nätverket Swedish Leadership for Sustainable Development (SLSD) som omfattar ett tjugotal storföretag med svensk koppling.
- Den formella styrningen av Sida klargör sedan 2015 att verksamheten ska bedrivas i enlighet med OECD:s riktlinjer för multi-

nationella företag, principerna i FN:s Global Compact, samt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

- Svenska institutets (SI) managementprogram är en ledarskapsutbildning för unga ledare från Europa, Kina och Indien. Genom att erbjuda personer på ledande positioner – etablerade näringslivsprofiler och opinionsbildare inom privat och offentlig sektor – ett kvalificerat ledarskapsprogram inom hållbart företagande samlar SI personer som är intresserade av att driva dessa frågor vidare i sina respektive verksamheter. Samtidigt skapas ett nätverk inom hållbarhet och näringsliv där Sverige är en aktiv och naturlig part.

Bilaga: Planerade åtgärder

Regeringen har för avsikt att höja ambitionerna inom utrikeshandeln, inklusive området hållbart företagande och genomförandet av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. För att uppnå detta planeras en rad konkreta åtgärder fram till 2017.

Reglering och lagstiftning

- En utredare har fått i uppdrag att ta fram underlag när det gäller de praktiska, organisatoriska och ekonomiska konsekvenserna som behövs för ett ställningstagande till hur förslag om genomgripande förändringar i hanteringen av brottmål bör genomföras. Uppdraget redovisas i Brottmålsprocessen – en konsekvensanalys (Ds 2015:4), som har remitterats.
- En utredning har tagit fram ytterligare förslag för att skapa en modern, effektiv och rättssäker förvaltningsprocess. I december 2014 överlämnades betänkandet Fortsatt utveckling av förvaltningsprocessen och specialisering för skattemål (SOU 2014:76). Betänkandet är remitterat.
- En utredare har sett över ersättning till offentlig försvarare, målsägandebiträde och rättshjälpsbiträde samt utgifter för bevisning, parter, tolk och god man. Utredningen har även sett över inkomstgränsen och avgifterna för rättshjälp. Uppdraget redovisas i betänkandet Rättvisans pris (SOU 2014:86) som är remitterat.
- Regeringen påbörjar en utredning huruvida FN:s barnkonvention ska göras till svensk lag.
- I delbetänkandet Genomförande av EU:s nya redovisningsdirektiv (SOU 2014:22) föreslås ökad öppenhet om betalningar som gjorts av vissa företag verksamma inom utvinningsindustrin och avverkning av naturskog. Bestämmelserna kommer att innebära att företagen årligen måste offentliggöra rapporter över betalningar som de har gjort till myndigheter i de länder där de är verk samma. Syftet är att motverka korruption.
- EU har antagit ett direktiv med ändringar i EU:s redovisningsdirektiv beträffande rapporteringen av icke-finansiell information och mångfaldspolicy. I Ds 2014:45 Företagens rapportering om hållbarhet och mångfaldspolicy föreslås att vissa företag ska upprätta en hållbarhetsrapport med upplysningar om bl.a. respekt för mänskliga rättigheter och motverkande av korruption. Vidare föreslås att vissa noterade bolag i sin bolagsstyrningsrapport ska upplysa om den mångfaldspolicy som tillämpas i fråga om styrelsen.
- EU har antagit nya direktiv på upphandlingsområdet, ett direktiv om offentlig upphandling, ett direktiv om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster samt ett direktiv om tilldelning av koncessioner. I skälen till direktiven anges uttryckligen att de upphandlande myndigheterna eller enheterna i sina kontrakt kan ställa upp krav på leverantörer att de vid fullgörande av kontraktet i sak ska efterleva Internationella arbetsorganisationens (ILO) grundläggande konventioner. Sådana villkor kan också syfta till genomförande av åtgärder för att främja jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män, ett ökat deltagande av kvinnor på arbetsmarknaden och en balans mellan arbete och privatliv, miljöskydd eller till anställning av fler

missgynnade personer än vad som krävs enligt nationell lagstiftning. Vidare föreskriver de nya direktiven att de upphandlande myndigheterna eller enheterna ska utesluta anbudsgivare som enligt lagakraftvunnen dom gjort sig skyldig till bl.a. barnarbete och andra former av människohandel enligt direktiv 2011/36/EU. Direktiven ska vara genomförda senast våren 2016.

- Regeringen kommer att genomföra en genomlysning ("Base Line Study") av hur svensk lagstiftning står sig mot de vägledande principerna i syfte att utröna ifall det finns några direkta eller uppenbara luckor som behöver adresseras.

Hur kan staten stödja näringslivet?

- Med utgångspunkt i vad som framgår i styrinstrumenten för Exportkreditnämnden, Svensk Exportkredit och Swedfund och andra relevanta statliga aktörer avseende deras arbete med mänskliga rättigheter görs kontinuerlig översyn för att utvärdera om det finns behov av ytterligare förbättringar.
- Kunskapen kring hållbart företagande och FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter ska höjas på Sveriges ambassader genom fortbildning. Ambassader ska använda sina lokala nätverk med svenska och andra företag, myndigheter, fackföreningar och frivilligorganisationer för stöd, samarbete och dialog om hur man bäst agerar för att respektera mänskliga rättigheter. Ambassader ska ha beredskap att fånga upp information om potentiella problem relaterade till mänskliga rättigheter och svenska företag, särskilt i konflikttrabbade länder.
- UD:s rapporter om situationen för de mänskliga rättigheterna i världens länder ska

utvecklas för att enklare kunna ge företag vägledning om mänskliga rättighetsaspekter och risker i de länder där de är verksamma. Rapporter om mänskliga rättigheter återfinns på regeringens webbplats.

- UD ska undersöka förutsättningarna för att stärka den svenska nationella kontaktpunkten (NKP) för OECD:s riktlinjer för multinationella företag. NKP:s huvuduppgift är att hantera anmälningar, men ska också främja och informera om OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Vidare ska NKP:n öka kontakterna och samarbetet med kontaktpunkter i icke-OECD länder.
- Sverige ska verka för att förbättra genomförandet av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, exempelvis genom att uppmana utländska regeringar att ta fram nationella handlingsplaner.
- Staten ska öka samverkan med de regionala CSR-nätverken i Sverige och verka särskilt för att stärka dialogen med små och medelstora företag (SME).
- Regeringskansliet ska överväga att genomföra särskilda konsekvensanalyser inom branscher med särskilda utmaningar.
- Sverige ska fortsätta arbetet med aktiviteter kopplade till företag och mänskliga rättigheter utomlands under ledning av ambassadören för hållbart företagande.
- Regeringen ska utarbeta en ny plattform för hela bredden av hållbart företagande, inklusive respekten för mänskliga rättigheter, som ska överlämnas till riksdagen i form av en skrivelse.

- Regeringskansliet har beredskap att överväga fortsatt stöd till SHIFT i deras arbete med att utveckla Reporting and Assurance Frameworks Initiative (RAFI). Företag uppmuntras att använda UNGP's Reporting Framework som har utvecklats av SHIFT och Mazars.

Handelsfrämjande

- Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) ska uppdras att stärka sitt arbete med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och särskilt stödja små och medelstora företag inom detta område.
- Sverige ska verka för att EU inkluderar referenser till hållbart företagande inklusive FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter i hållbarhetskapitlen i sina bilaterala och regionala handelsavtal, investeringsavtal samt partnerskaps- och samarbetsavtal.
- Sverige ska agera tillsammans med likasinnade länder i EU för att stärka EU:s politik på detta område, t.ex. genom att få fler länder i EU att anta nationella handlingsplaner om riktlinjerna.
- Sverige ska inom OECD verka för att stärka arbetet med att nå ut med OECD:s riktlinjer för multinationella företag, till icke-OECD länder.

Staten som bolagsägare

- Hållbart företagande kommer att fortsätta att vara en integrerad del i regeringens aktiva ägarstyrning av bolagen med statligt ägande. Bolagens arbete med mänskliga rättigheter analyseras i relevanta fall i hållbarhetsanalysen och följs upp bland annat i återkommande ägardialog mellan företrädare för ägaren och bolagen.

- Kunskap kring FN:s vägledande principer kring företag och mänskliga rättigheter, konsekvensanalys samt mekanismer för gottgörelse ska främjas för bolag med statligt ägande genom en serie av workshops. Varje tillfälle möjliggör erfarenhetsutbyte mellan bolagen och synliggör verktyg och goda exempel för företagen att genomföras i den egna verksamheten.

- Regeringen kommer att verka för att öka kunskapen kring FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter i bolag med statligt ägande och verka för att dessa bolag, när så är lämpligt, ska genomföra konsekvensanalyser i syfte att bedöma och hantera betydande risker avseende mänskliga rättigheter.

Staten som utvecklingspartner

- Regeringen kommer att integrera hållbarhetsfrågan i handelspolitiken och exportfrämjandet och inom ramen för nystarten av politiken för global utveckling (PGU), samt i arbetet med att bidra till nya globala hållbarhetsmål post 2015 (SDG).
- Sverige ska uppmuntra organisationer som FN, EU, OECD och Världsbanken att inom sina respektive uppdrag främja företagens respekt för de mänskliga rättigheterna.

Företagens åtgärder

Regeringens tydliga förväntan är att företag som är verksamma i Sverige eller i utlandet ska följa FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter och andra relevanta riktlinjer på området, samt se över sina konsekvensanalyser och mekanismer för gottgörelser. Företag som är verksamma på marknader som är särskilt utmanande vad gäller mänskliga rättigheter bör lägga särskild tonvikt på arbetet inom området.

Bilaga: Länkar

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter finns publicerade på svenska på regeringens webbplats:

www.regeringen.se

Mer information om mänskliga rättigheter finns på regeringens webbplats om mänskliga rättigheter (**www.manskligarattigheter.se**). Där finns även länkar till UD:s rapporter om situationen för mänskliga rättigheter i andra länder.

OECD:s riktlinjer för multinationella företag finns publicerade på svenska på regeringens webbplats: **www.regeringen.se**

Information kring företag och mänskliga rättigheter finns även på FN:s Global Compacts webbplats: **www.unglobalcompact.org**

ILO (internationella arbetsorganisationen) har en helpdesk som tillhandahåller information och en sammanställning av resurser och verktyg för företag som behöver råd gällande olika aspekter av arbetsvillkor. Det går även att kontakta helpdesken per telefon eller e-mail: **www.ilo.org**

Europeiska kommissionen har tagit fram en vägledning på svenska för små och medelstora företag gällande mänskliga rättigheter baserat på FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter. Kommissionen har även tagit fram branschspecifika vägledningar för utvinningsindustrin (olja och gas), bemanningsföretag och informations- och kommunikationssektorn. Dessa vägledningar återfinns på kommissionens webbplats: **www.ec.europa.eu**

Information om regeringens arbete med hållbart företagande inom de statligt ägda bolagen finns i Statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande:

www.regeringen.se

Barnrättsprinciperna: **www.unicef.org**

ISO 26000: **www.iso.org**

GRI 4: **www.globalreporting.org**

Riktlinjer för hur företag kan rapportera om mänskliga rättigheter i linje med UNGP: "First Comprehensive Guidance for Companies on Human Rights Reporting": **www.ungpreporting.org**

Information om den svenska NKP:n finns på regeringens webbplats: **www.regeringen.se**

Styrgruppen för antikorrupsionsportalen: **www.business-anti-corruption.com**

Foto: Bobby Yip/Reuters/TT (omslag),
Erik Thor/Folio Bildbyrå (sid 2, 31),
Kristian Pohl/Regeringskansliet (sid 3),
GMB Akash/H&M (sid 4),
Philippe Michel/IBL Bildbyrå (sid 7),
Eric Risberg/AP/TT (sid 8),
Amer Hilabi/AFP/TT (sid 12),
Carl-Erik Andersson/Scania (sid 16),
Mujahid Safodien/AFP/TT (sid 18).

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

Besöksadress: Mäster Samuelsgatan 70

Stockholm